

EL CODI ÈTIC DE LES ASSOCIACIONS DE BARCELONA (2001-2011)

*Text del Codi ètic aprovat en el 1r Congrés de les Associacions, el 8 de juny de 2001
i ampliat el 30 d'abril de 2011, en el 2n Congrés d'Associacions de Barcelona*

EL CODI ÈTIC DE LES ASSOCIACIONS DE BARCELONA

I. Barcelona, ciutat d'associacions

Catalunya és un país ric en iniciatives socials i amb una història plena d'experiències associatives innovadores. Després del forçat parèntesi de la guerra civil, on una bona part d'aquestes experiències foren apagades violentament, hem anat assistint a partir dels anys 60 a un ressorgiment de noves formes associatives que han anat incrementant el seu pes i la seva importància a la vida social, cultural i econòmica de casa nostra.

Amb un dret d'associació intervingut i amb les dificultats inherents a la manca de llibertats democràtiques del franquisme, les associacions que s'anaven creant o recuperant van col·laborar a perfilar el nostre present.

Moltes de les nostres ciutats, de les seves activitats culturals, esportives i socials, de les xarxes comunitàries de solidaritat i cooperació, etc., no es podrien entendre sense comprendre el paper cabdal que un bon conjunt de persones agrupades en associacions han anat desenvolupant durant tot aquest temps.

Barcelona, capital de Catalunya, ha concentrat la majoria d'aquestes associacions i la seva recent història no es podria escriure sense tenir present el paper que han jugat entitats i associacions en el procés de transformació i millora tant del territori com dels serveis de què ha gaudit la ciutadania.

L'aportació associativa a l'esdevenir de la Barcelona del nou segle és un element clau que ha format part indissoluble de les millores físiques, socials i culturals.

És per això que en aquesta breu introducció al Codi ètic de les associacions hem de començar per fer un reconeixement del paper de les associacions a casa nostra i de la importància que el fetj comunitari i associatiu tenen i han de seguir tenint per evitar caure en l'anomia i la deshumanització de les relacions personals i socials.

2. El context de l'associacionisme d'avui

El nostre món viu importants transformacions de caire divers, ja siguin socials, econòmiques, culturals, tecnològiques i de valors. No hi ha cap dubte que aquests canvis continuaran i, com a resultat d'ells, es produiran veritables revolucions en molts aspectes que, fins avui, semblaven pràcticament intocables.

El terreny de l'organització social és l'espai on els canvis poden tenir una major complexitat, amb un impacte important en diversos àmbits, des dels que fan referència a la prestació de determinats serveis de benestar, fins als que afecten directament la construcció, la difusió i la defensa de determinats valors de convivència i respecte als altres, passant pels canvis dels pensaments i les percepcions vigents al voltant del concepte i realitat de l'associacionisme i la participació.

Aquest procés de canvi en les dinàmiques socials, culturals, econòmiques i polítiques exigeix un compromís de tots i cadascun dels membres actius que conformen l'entramat social.

Els últims trenta anys, coincidint amb la instauració d'un sistema polític democràtic, basat en la Constitució i en el reconeixement dels drets civils i polítics, s'ha produït un notable increment del nombre d'associacions que, malgrat el seu evident pes en les dinàmiques socials, culturals, territorials, econòmiques i mediambientals dels nostres barris i de la ciutat en el seu conjunt, no sembla que hagi fet augmentar el grau de pertinença a associacions en la mateixa proporció.

Les nostres associacions, avui, presenten senyals preocupants d'una excessiva atomització del sector; potser per les tendències a l'especialització, potser per la manca de projectes prou engrescadors, que poden arribar a dificultar l'estructuració i la consolidació de les associacions.

Tanmateix, cal dir que aquesta dispersió sembla que és més fruit del "tarannà" del nostre país que no pas degut a situacions conjunturals. Així, una ullada a l'evolució de l'associacionisme de finals de segle XIX i començaments del XX, ens mostra com la tendència a l'atomització, a l'estructuració en petites parcel·les de poder, ja era present a casa nostra. Cal, per tant, suposar que no es produirà una inversió en el procés i que s'haurà d'assumir l'estructuració i/o incidir-hi a partir de mecanismes de segon grau.

Cal millorar la capacitat i l'organització de les associacions per presentar llurs ofertes a la ciutadania i donar una imatge pública coherent i eficaç. En aquest sentit, l'establiment de criteris orientadors que delimitin què són les associacions,

quins són els seus trets distintius i com es diferencien d'altres organitzacions, esdevé una necessitat peremptòria. Les associacions no són alienes a la necessitat de cercar una major legitimitat de les seves pràctiques.

3. Les associacions i el tercer sector

Les associacions formen part de l'anomenat tercer sector, amb trets comuns que els diferencien del públic i del privat. El sector públic està delimitat per les lleis i normes que regulen l'actuació de les diferents administracions públiques i dels organismes creats per dur a terme les seves finalitats. El sector privat, no exempt de regulació legal quant a les formes i els mitjans per dur a terme les activitats econòmiques, està orientat a la consecució del benefici privat com a objecte principal, i la transcendència social de dita activitat és secundària. Les fronteres entre l'un i l'altre són difuses i podem trobar òrgans i activitats que cavalquen entre ambdós. És en aquesta intersecció on es desenvolupa un tercer sector, en el que coincideixen les associacions amb altres formes organitzatives de tipus no lucratiu, com ara les fundacions i les mutualitats i amb altres organitzacions de forma mercantil com són les cooperatives i les societats anònimes laborals.

Totes aquestes organitzacions tenen un tret comú bàsic: neixen de la iniciativa social de la ciutadania per a la realització i elaboració de productes i serveis que cobreixin determinades necessitats socials. El resultat de les seves activitats té, al seu torn, un important impacte social, ja sigui perquè es reverteix novament en l'activitat o ja sigui perquè forma part de l'estructura comuna i compartida de l'empresa en mans del mateixos productors (cooperatives i societats anònimes laborals).

De ben segur que l'apropament i l'intercanvi entre totes aquestes formes organitzatives (i jurídiques) produirà un enriquiment mutu i una millora de les activitats i la gestió.

En aquest marc, les associacions tenen i tindran un lloc singular, però clarament delimitat per un conjunt de principis específics que li donen identitat i coherència pròpies, i que formen part substancial del Codi Ètic que es presenta.

4. Diversitat tipològica

Una de les riqueses del món associatiu és la seva diversitat d'objectius, de finalitats i de mitjans de treball que, d'altra banda, en dificulta la realització de qualsevol classificació tipològica. No és aquí el moment de fer-la, però cal tenir en

compte que aquesta diversificació i especialització obliga a plantejar-se una concreció dels principis ètics i de conducta que es presenten en aquest codi com una base per ser desenvolupats posteriorment de manera particular en cada àmbit temàtic o sectorial.

5. La manca de consciència i d'identitat com a sector

Les associacions de la ciutat tenen pocs marcs de trobada i relació. Sense menysprear la lliure elecció de cadascú de participar als àmbits associatius que cregui més convenients, l'existència d'una forta diversitat, una atomització i una dispersió fa que ens trobem amb un conjunt d'organitzacions, unes més grans, i, altres, la majoria, més petites, que tenen pocs punts de contacte, tot i que descansen sobre una base comuna, com a mínim respecte de la voluntat de constituir l'associació i la manca d'ànim de lucre en la realització de les activitats.

A diferència d'altres organitzacions, com les cooperatives o les fundacions, les associacions encara no han pres consciència de sector, de col·lectiu amb trets comuns i específics amb signes d'identitat propis, amb problemàtiques i necessitats comunes que es poden resoldre o cobrir més fàcilment amb iniciatives conjuntes. Tot i això, cal reconèixer que en els últims anys s'ha anat estenent el naixement d'entitats de segon grau i la pràctica de coordinacions per a activitats concretes.

L'elaboració d'unes pautes de conducta que puguin il·lustrar el funcionament de les associacions i donin una imatge conjunta a la ciutadania del paper que tenen a la societat pot ajudar a millorar la percepció que es té de l'activitat associativa i pot fomentar la participació de més persones en més associacions.

6. El dret d'associació és un dret fonamental. Necessitat d'autoregulació

L'article 22 de la Constitució reconeix el dret d'associació, de manera clara i contundent, en només sis paraules: *Es reconeix el dret d'associació*. Aquesta declaració de la nostra norma suprema no pot ser vulnerada ni menystinguda per cap persona ni per cap institució. El respecte en aquest dret fonamental ha de presidir l'actuació dels poders públics i de tota la ciutadania.

Això implica que, tot respectant el dret de qualsevol grup de persones a fundar associacions, hem de tenir en compte que no totes les associacions responen als mateixos principis de funcionament ni al respecte a les normes democràtiques i que no totes les finalitats són igualment respectables o mereixen la mateixa consideració per a la ciutadania o per als poders públics.

És per això que es proposa que el mateix sector delimiti quines són aquelles associacions que poden gaudir d'un determinat segell de qualitat que acredita que compleixen uns mínims requisits de funcionament, amb la finalitat d'oferir a la societat una imatge comuna i coherent.

Entenem que l'associacionisme i la participació a les entitats són elements de dinamisme, que intenten respondre a necessitats i aspiracions –i intenta satisfer-les- d'un ampli sector de la nostra societat que troba en l'associacionisme un mecanisme d'interacció, de solidaritat, de col·laboració i de corresponsabilitat davant d'objectius comuns.

7. La relació del Codi ètic amb les administracions públiques

L'elaboració, l'aprovació, l'adhesió, la revisió i el seguiment del Codi ètic són tasques que competeixen exclusivament a les associacions de la ciutat. Les administracions públiques poden col·laborar amb les associacions impulsores o promotores per tal d'ajudar-les en aquesta tasca que repercutirà, de ben segur, en una millor estructuració del sector associatiu, però no poden influir-hi ni condicionar-la.

Una altra cosa diferent és la possibilitat que, des del mateix sector, i amb el Codi ètic implantat, es proposin pactes de col·laboració amb els poders públics, mitjançant els quals es presti una atenció especial pel que fa al suport institucional en aquelles associacions que compleixen els requisits del Codi, però serà sempre una decisió de les administracions i no pas una conseqüència de l'elaboració del Codi.

No es pot vincular l'elaboració i la posada en marxa del Codi ètic a cap suport institucional. Ni les administracions ho han de veure així, ni el sector associatiu ha de considerar que la seva autoregulació ha de servir per obtenir millors o més subvencions públiques. Les necessitats d'autoregulació són objectives i pròpies i no han de dependre de la voluntat dels diferents òrgans administratius públics.

EL CODI ÈTIC DE LES ASSOCIACIONS DE BARCELONA LES FINALITATS DE LES ASSOCIACIONS

1. Les associacions adherides persegueixen finalitats de tipus general i assumeixen els principis de conducta reconeguts, com són la Declaració Universal dels Drets Humans i altres declaracions de naturalesa semblant. S'entén per finalitat general aquella que va dirigida a una pluralitat de persones amb independència del major o menor nombre de possibles beneficiaris.

Les finalitats de tipus general no es poden entendre com a universals, ja que són possibles finalitats de tipus sectorial o específiques, com per exemple les associacions de suport, la finalitat principal de les quals és donar suport a persones que pateixen situacions delimitades prèviament als estatuts, tot i que no estan individualment determinades.

2. També es consideren incloses en aquesta definició aquelles associacions, la finalitat de les quals és la realització d'activitats d'entreteniment, les relacions interpersonals, la pràctica d'algun joc o afecció o activitats semblants.

ABSÈNCIA TOTAL D'ÀNIM DE LUCRE

3. Les associacions adherides apleguen l'esforç de les persones que, de manera voluntària i altruista i en la mesura de les seves possibilitats, volen participar en la consecució de les finalitats associatives i, per tant, proscriuen qualsevol ànim d'obtenir beneficis econòmics de la seva intervenció.

4. S'entén per lucre l'apropiació particular per una persona dels ingressos percebuts per l'associació per qualsevol títol: contracte, subvenció, donació, llegat, ... No es considera lucre l'obtenció de majors ingressos que les despeses necessàries per fer les activitats, sempre que aquest romanent s'apliqui al compliment de les finalitats de l'associació.

5. No es considera lucre l'abonament de les despeses realitzades pels representants o responsables de l'associació o d'alguna de les seves activitats per a la seva realització en concepte de dietes o transport.

6. No es considera lucre el pagament als professionals que col·laborin en la realització d'algunes de les activitats de l'associació o en la seva gestió i organització.

FOMENT DE LA PARTICIPACIÓ INTERNA

7. Les associacions adherides entenen que la base principal de la seva força rau en les persones que formen part de l'associació i en les que, de manera puntual i voluntària, hi col·laboren, raó per la qual cal promoure mitjans, estratègies i tècniques per estimular la participació i la formació del voluntariat que la conforma. La declaració formal als estatuts del fet que l'assemblea és sobirana no serà suficient.

8. La participació interna es fomenta en una política informativa constant i regular adreçada a les persones associades sobre la situació de l'associació i les activitats que es duen a terme.

ORGANITZACIÓ I FUNCIONAMENT DEMOCRÀTICS

9. Les bases del funcionament democràtic són:

- a) la igualtat, tothom és igual dins l'associació sense cap tipus de discriminació.
- b) la llibertat d'expressió, tothom té dret a exposar lliurement les seves idees
- c) la sobirania de decisió, les decisions es prenen per majoria.

Cal respectar el dret de les minories a manifestar-se i a defensar els seus postulats i haurà d'existir respecte i vinculació als acords de la majoria. En aquest sentit, es limitarà el vot ponderat de manera que s'impedeixi el control de cap associació per part d'una minoria de socis.

10. Les associacions són lliures d'escollir el tipus de persones que poden incorporar-se a l'associació, tot respectant els principis d'aquest Codi ètic.

TRANSPARÈNCIA ECONÒMICA

11. L'estat de comptes i el balanç econòmic estaran a la disposició de qualsevol membre de l'associació i podrà ser revisat per la Comissió de seguiment del Codi ètic.

12. La realització d'activitats econòmiques no pot ser contrària a les missions o les finalitats de les associacions.

13. La realització d'activitats econòmiques es farà sempre respectant la legislació vigent en cada moment.

GESTIÓ RESPECTUOSA DELS RECURSOS HUMANS

14. Els recursos humans de les associacions són fonamentalment les persones associades i voluntàries que col·laboren en la realització de les activitats i en el compliment de les seves finalitats, sense excloure la participació de professionals o personal retribuïts en la realització de les esmentades activitats.

15. L'activitat voluntària adreçada a aconseguir una determinada finalitat és una energia emergent que cal preservar i cuidar, per assegurar-ne la màxima eficàcia i eficiència i evitar que es malmeti la seva dosi d'altruisme.

16. El voluntariat té aquesta condició sense cap tipus de contraprestació. Aquelles persones que hi col·laboren esperant obtenir alguna cosa a canvi, més enllà de la satisfacció de la feina ben feta, no es consideren personal voluntari.

17. El personal remunerat ho ha de ser en condicions normals de mercat laboral. S'haurà de realitzar la contractació adient i convenient per a les parts i evitar la precarització.

LA SOSTENIBILITAT A LES ASSOCIACIONS

La sostenibilitat té una dimensió social, medi ambiental i econòmica.

18. Progrés social: qualsevol associació amb les seves actuacions perseguirà en tot moment l'augment de benestar dels seus membres, dels seus treballadors i de la comunitat on actua.

19. Us racional dels recursos: En la gestió dels recursos l'associació en tot moment tindrà en compte la naturalesa renovable i no renovable, el grau de reversibilitat dels seus processos i la capacitat del medi ambient per absorbir les incidències i els seus efectes.

20. Una associació ha de ser sostenible econòmica i financerament amb els seus recursos propis, i amb els que és capaç de mobilitzar i amb les activitats que li han de permetre la consecució de les seves finalitats.

LA CONFIANÇA, BASE DE LA RELACIÓ ENTRE ELS MEMBRES DE L'ASSOCIACIÓ

21. El grau de voluntarietat existent en el moment de constituir o incorporar-se a una associació pressuposa que la persona que ho fa s'hi troba còmoda en la defensa de les finalitats i en la utilització dels mitjans que l'associació propugna. Les relacions entre les persones associades és una relació de confiança, de convenciment d'estar junts en un projecte comú i per això la bona fe i la bona relació entre les persones són elements cabdals.

CONGRUÈNCIA DE LES ACTIVITATS

22. S'entén per activitat tota aquella actuació de l'associació encaminada a l'assoliment de les seves finalitats. S'esmenten, a títol enunciatiu, les activitats pròpiament dites, els serveis que s'ofereixen als associats i associades o a les persones beneficiàries, i qualsevol altre tipus d'acció. Les activitats han de tenir relació amb les finalitats.

23. Si hi ha persones beneficiàries de les activitats de l'associació, cal definir clarament quines poden ser i, dins d'aquest sector o àmbit, no es pot produir cap tipus de discriminació.

24. Les associacions són conscients del seu paper d'agitadors socials i d'emissors d'opinió i, per això, tindran una cura especial en les seves informacions i en les seves actuacions exteriors per evitar la difusió d'un tipus de conductes contràries als drets humans i als principis democràtics.

RELACIONS SOLIDÀRIES AMB ALTRES ASSOCIACIONS

25. El reconeixement que hom forma part d'un sector amb temàtiques comunes i bases similars ha de ser el substrat en el qual s'edifiquin les relacions amb altres associacions, sobre la base de la cooperació i la recerca de punts de trobada per millorar l'activitat pròpia.

26. El respecte a l'autonomia de cada associació i a la seva llibertat d'escollir el seu propi camí és un element indispensable quan es planteja la relació entre associacions. Ningú no pot decidir per un altre, i tota associació és lliure de vincular-se en aquest Codi, de col·laborar amb altres associacions o d'anar pel seu compte.

RELACIONS AUTÒNOMES AMB LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

27. Les associacions tenen una funció i utilitat social i poden coincidir, o no, amb les administracions públiques en la realització del bé comú, però l'autonomia associativa i la presa de decisions de manera lliure i sobirana són dos drets inalienables als quals no es pot renunciar.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL PRIMERA

Les associacions adherides promouran el recull de bones pràctiques associatives per tal d'exemplificar actuacions que ajudin a la difusió de les pautes i valors que formen el substrat d'aquest Codi ètic.

Acorden subscriure el recull fet de manera inicial que s'adjunta com a Annex.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL SEGONA

Les associacions promotores d'aquest Codi impulsaran l'elaboració de pautes de conducta per sectors d'activitat per tal de millorar l'actuació dins de cada àmbit temàtic.

ANNEX

RECULL DE PRÀCTIQUES ASSOCIATIVES

DE L'EXEMPLARITAT DEL CODI

Serà vocació de les associacions promotores del Codi posar a disposició de qualsevol altra associació de qualsevol domicili de Catalunya o de l'Estat espanyol el contingut d'aquest Codi i la seva experiència per afavorir la posada en marxa de processos semblants en altres localitats, en coherència amb el principi de solidaritat que impregna el conjunt d'actuacions que es volen promoure des d'aquest recull de pautes de conducta.

DE LA GESTIÓ ECONÒMICA

És bona pràctica:

a) Cercar la millor eficàcia dels recursos existents i assolir resultats positius en cada exercici.

No és bona pràctica:

- a) El fet que els professionals o personal retribuint de l'Associació formin part de la Junta Directiva directament o tinguin vinculació com a cònjuges, parelles de fet o parentiu fins al segon grau de consanguinitat o afinitat amb els membres de la Junta directiva.
- b) El pagament de retribucions als professionals que treballen en la realització de les activitats quan l'associació no té més persones associades que les que formen la Junta Directiva i/o els professionals retribuits, o que aquests puguin ser sempre majoria a les assemblees generals.
- c) Realitzar activitats per obtenir recursos o fons de manera desproporcionada amb les activitats que es fan per assolir les finalitats estatutàries.
- d) Realitzar activitats econòmiques sense tenir en compte els drets dels consumidors i usuaris.

DE LA PARTICIPACIÓ INTERNA

És bona pràctica

- a) La recerca de formes imaginatives de foment de la participació utilitzant qualsevol tècnica, per tal d'assolir una major preocupació i intervenció de les persones associades en el funcionament de l'associació.
- b) La presentació a les assemblees, juntament amb la memòria i l'estat de comptes, d'una altra memòria sobre l'estat de la participació interna i dels mitjans emprats, o a emprar, per aportar millores i en la qual es defineixin objectius i indicadors per delimitar el seu grau d'assoliment.

- c) Fomentar la incorporació i la participació d'aquelles persones que, de manera voluntària i puntual, col·laboren en les activitats i, fins i tot, de les persones beneficiàries o usuàries de l'activitat.
- d) Promoure el consens i evitar les votacions.
- e) Elaborar reglaments de funcionament que puguin establir les pautes del marc de relació entre els associats i associades i facilitin la transparència i la democràcia de l'associació.

DE LA GESTIÓ DELS ÒRGANS DE GOVERN DE L'ASSOCIACIÓ

És bona pràctica:

- a) La renovació regular dels membres dels òrgans de govern de l'associació i la limitació del mandat directament en els estatuts.
- b) Afavorir que les persones associades puguin dirigir-se a la Junta Directiva per exposar el seu punt de vista respecte a una determinada qüestió de l'associació.
- c) Elaborar i presentar memòries que expliquin les activitats realitzades i el grau de compliment dels requisits del Codi ètic.

No és bona pràctica:

- a) L'exercici continuat d'un càrrec representatiu o de la Junta directiva durant més de vuit anys.

DE LA TRANSPARÈNCIA ECONÒMICA

És bona pràctica:

- a) Fer públiques les fonts de finançament i fer conèixer a les persones associades quines són aquestes i quins condicionants tenen o poden tenir.

No és bona pràctica:

- a) Realitzar activitats econòmiques contràries a les missions o finalitats delimitades per les associacions, que fomentin indiscriminadament el joc o el consum de productes nocius per a la salut com ara el tabac o l'alcohol.
- b) Donar obsequis gratuïts als associats i associades per incrementar la relació entre la Junta i les persones associades.

DE LA GESTIÓ RESPECTUOSA DELS RECURSOS HUMANS

És bona pràctica

- a) Establir mitjans de participació i comunicació per tal que el personal remunerat pugui conèixer en profunditat el funcionament de l'associació.

No és bona pràctica:

- a) Contractar personal sense respectar els seus drets socials com a treballadors i sense garantir les condicions normals de mercat.
- b) Utilitzar el voluntariat només com a mà d'obra gratuïta i no com un veritable recurs humà amb potencialitat i capacitat d'intervenció que cal administrar amb cura, tot facilitant l'increment gradual del seu compromís en el projecte associatiu.
- c) Retribuir el voluntariat amb diners ni amb espècies, sens perjudici de col·laborar en les despeses que els pugui causar la seva participació a l'activitat.

DE LA SOSTENIBILITAT DE LES ASSOCIACIONS

És bona pràctica:

- a) Fomentar el reciclatge de les deixalles de l'associació, i la cura del medi ambient, i procurar emprar mitjans que no el malmetin.
- b) Promoure entre els associats i associades l'ús d'embalatges i objectes no contaminats, la recollida selectiva de deixalles, la utilització d'estrís no contaminants i, en general, la promoció de l'educació mediambiental i el respecte al nostre entorn natural.

No és bona pràctica:

- a) Gastar per gastar sense tenir en compte la necessitat que es pretén cobrir amb la despesa, o fer-ho simplement per complir la formalitat derivada de la subvenció atorgada per a la seva realització.

DE LA CONFIANÇA ENTRE ELS MEMBRES DE L'ASSOCIACIÓ

És bona pràctica:

- a) Impulsar comissions de conflictes o arbitrals que escolten les parts implicades i resolen sobre el tema per tal d'evitar d'enfrontament de les posicions.
- b) Revisar regularment les tasques de la Junta Directiva i promoure comissions o espais on qualsevol queixa de qualsevol associat i associada o persona afectada es pugui transmetre i resoldre de manera ràpida, sens perjudici de l'última decisió de l'assemblea.

DE LA RELACIÓ AMB LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

És bona pràctica:

- a) Mantenir la independència de criteri i saber administrar els punts d'acord i desacord per treure'n el màxim profit possible a l'efecte del compliment de la missió.

OBJECTE, ÀMBIT, FORÇA OBLIGACIONAL I PROCEDIMENT D'ADHESIÓ I CONTROL

1. QUI ES POT ADHERIR AL CODI ÈTIC

Agrupacions de persones físiques o jurídiques

1. Es poden adherir en aquest Codi ètic totes les associacions, de manera voluntària i lliure, que persegueixen finalitats de tipus general amb organització pròpia i autònoma i amb capacitat de decisió sobirana.

2. Amb el mateix efecte, s'entén per Junta Directiva l'òrgan de govern entre assemblees i d'administració de les associacions, sigui quin sigui el seu nom, la funció del qual és vetllar pel funcionament de l'associació, el seu bon govern i la realització de les activitats en el període de temps existent entre les Assemblees Generals que defineixen les línies marc de l'associació.

Per a l'adhesió al Codi ètic, caldrà un acord de l'Assemblea general de l'associació.

2. ÀMBIT TERRITORIAL

La ciutat de Barcelona

3. L'àmbit territorial d'aquest Codi es limita a les associacions amb domicili social o la seva activitat principal siguin la ciutat de Barcelona.

També s'expressa la voluntat d'anar més enllà de la ciutat de Barcelona i ser d'àmbit català.

3. FORÇA OBLIGACIONAL

Caràcter voluntari i lliure de l'adhesió

4. Les normes que s'inclouen en aquest Codi són fruit de l'acord de les associacions que s'hi adhereixen. L'acte voluntari d'adherir-se suposa el reconeixement de la força obligacional del Codi d'acord amb el principi de la bona fe, la confiança mútua i el respecte a la autonomia i llibertat de cada associació. L'incompliment s'ha de considerar una vulneració de la bona fe i de la confiança la qual cosa pot provocar l'expulsió de l'associació incomplidora del llistat d'associacions adherides i la difusió pública d'aquesta decisió; en aquest cas, les entitats adherides hauran d'acceptar aquesta conseqüència. La falsedat

d'alguna de les dades exigides per ser admesa com a adherida al Codi per part d'alguna associació autoritzarà l'òrgan de control del Codi ètic a difondre públicament aquesta circumstància i, fins i tot, exigir les responsabilitats judicials pertinents.

No es pot exigir el compliment del Codi ètic mitjançant accions judicials

5. Tenint en compte la condició de criteris d'actuació o normes de conducta, les entitats adherides renuncien a l'exercici d'accions judicials per exigir el compliment de les normes d'aquest Codi, llevat d'allò que s'indica a l'última part del punt anterior.

El Codi ètic: certificació pròpia de les associacions

El Codi ètic és l'instrument propi de les associacions perquè sigui una eina de referència, bon govern i d'excel·lència associativa, a la vegada que faciliti la relació entre administracions, institucions, empreses i moviment associatiu.

Inicialment no se n'exclou cap fórmula jurídica però s'ha de tendir a l'homologació entre els diferents codis existents, procurant que cada fórmula jurídica vetlli i respongui per les seves realitats (fundacions, associacions, ...).

Adequació dels Estatuts de l'associació al Codi ètic de les Associacions

6. Les associacions que es vulguin adherir al Codi hauran de comprovar l'adequació dels seus estatuts a les indicacions de l'esmentat Codi ètic, tot fent les modificacions necessàries si s'escau.

4. EL PROCEDIMENT D'ADHESIÓ AL CODI

El Consell d'Associacions de Barcelona vetlla per l'aplicació del Codi ètic

7. Les entitats adherides deleguen en el Consell d'Associacions de Barcelona (CAB) la posada en marxa dels mitjans i procediments necessaris per a la implantació, desenvolupament i control del Codi ètic. Es promourà la creació d'una Comissió de seguiment del Codi que tindrà la composició indicada a l'apartat 17.

Sol·licitud formal mitjançant certificat de l'acord de l'assemblea general

8. Les entitats que es vulguin adherir hauran de presentar a la Comissió del Codi ètic un certificat de l'acord de l'assemblea general de la seva associació en què decideixin l'adhesió, declarin que en coneixen el contingut i es comprometen a respectar-lo i a sotmetre's als mecanismes de controls necessaris per verificar el seu compliment.

Requisits

a) Per a entitats de **primer nivell** (associacions i fundacions):

- Tenir el domicili social a la ciutat de Barcelona, estar registrats en el registre d'associacions o d'entitats que correspongui i al Fitxer general d'entitats de la ciutat de Barcelona.
- Tenir una antiguitat mínima de tres anys
- Emplenar el full de sol·licitud signat pel president de l'entitat sol·licitant, i indicar-hi la documentació presentada

Aportar:

- Còpia de l'acta de l'Assemblea en la qual s'ha decidit adherir-se al Codi ètic
- Còpia dels estatuts adaptats a la darrera Llei d'associacions (Llibre tercer del Codi civil) de la Generalitat de Catalunya i degudament registrats al Registre oficial corresponent. Es tindran en compte altres registres estatals/europeus
- Fotocòpia de la targeta d'identificació fiscal
- Relació de membres que actualment formen part de la Junta Directiva de l'entitat (noms i cognoms, DNI i càrrecs) o bé una còpia del certificat d'inscripció dels òrgans de govern a la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques
- Memòria d'activitats i la Memòria econòmica dels dos últims anys
- Tres avals d'entitats de primer nivell adherides al Codi ètic de les Associacions de Barcelona o bé un aval d'una entitat de sector de segon nivell adherida al Codi ètic
- Altra informació que l'entitat sol·licitant consideri destacable (codi ètic propi, auditoria, pertinença a xarxes sectorials, territorials ...)

Es valorarà positivament:

- La pertinença a federacions, plataformes o coordinadores
- Disposar d'una base social àmplia de socis, voluntaris, donants, col·laboradors
- Es valorarà positivament haver subscrit altres codis ètics similars
- Tenir un informe de sostenibilitat.

b) Per a les entitats de **segon i tercer nivell** (federacions d'entitats, coordinadores de federacions, plataformes) legalment reconegudes:

- Tenir el domicili social a la ciutat de Barcelona, estar registrats en el registre d'associacions o d'entitats que correspongui i al Fitxer general d'entitats de la ciutat de Barcelona.
- Tenir una antiguitat mínima de tres anys
- Emplenar el full de sol·licitud signat pel president de l'entitat sol·licitant, i indicar-hi la documentació presentada

Aportar:

- Còpia de l'acta de l'Assemblea on es va prendre la decisió d'adherir-se al Codi ètic
- Còpia dels estatuts adaptats a la darrera Llei d'associacions (Llibre tercer del Codi civil) de la Generalitat de Catalunya i degudament registrats al Registre oficial corresponent. Es tindran en compte altres registres estatals/europeus
- Fotocòpia de la targeta d'identificació fiscal
- Relació de membres que actualment formen part de la Junta Directiva de l'entitat (noms i cognoms, DNI i càrrecs) o bé una còpia del certificat d'inscripció dels òrgans de govern a la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques
- Memòria d'activitats i la Memòria econòmica dels dos últims anys
- Certificat pel secretari de la Junta Directiva de l'entitat on faci constar el nombre d'associacions que formen part de l'entitat de segon o tercer nivell, en el moment de fer la sol·licitud
- Les entitats de segon nivell i tercer nivell adherides que **disposen** d'un codi ètic propi es comprometen a estudiar la convergència dels codis ètics respectius i a fomentar l'adhesió de les seves entitats (en el cas que no ha hagin fet) al Codi ètic de les associacions de Barcelona i a complir-lo. D'aquesta convergència resultaran els canvis estatutaris oportuns.
- Les entitats de segon nivell i tercer nivell adherides que **no disposen** d'un codi ètic propi es comprometen a fomentar l'adhesió de les seves entitats (en el cas que no ha hagin fet) al Codi ètic de les associacions de Barcelona i a complir-lo. D'aquesta convergència resultaran els canvis estatutaris oportuns.
- Altra informació que l'entitat sol·licitant consideri destacable (auditoria, altres informes o certificacions, pertinença a xarxes sectorials, territorials ...)

Es valorarà positivament:

- Pertànyer a confederacions, plataformes o coordinadores
- Disposar d'una base social àmplia d'associacions adherides
- Tenir o haver subscrit altres codis ètic similars
- Disposar d'un informe de sostenibilitat que reflecteixi la realitat agregada del conjunt de les associacions membres

Quin és el compromís de les entitats que el subscriuen

Transparència. Entenem com el conjunt de mesures que tenen per objecte en una societat avançada, facilitar i fer efectiva la rendició de comptes, mitjançant l'avaluació de la tasca que es fa, dels processos i de les pràctiques que determinen com s'exerceixen les accions, com els associats participen en l'adopció de les decisions i com aquestes decisions es prenen d'acord amb l'interès general.

10. Bones pràctiques associatives: Es consideren aquelles experiències, projectes, activitats o intervencions impulsades per una associació que afavoreixen la situació i o la millora de les seves condicions. Poden fer referència a qualsevol àmbit d'activitat; incloent-hi aspectes que fan referència al govern de l'entitat, la seva gestió de serveis, l'optimització de recursos, el disseny de polítiques. Ho informar de males pràctiques associatives.

La procedència de l'adhesió o baixa, la decideix la Comissió de seguiment del Codi ètic de les Associacions de Barcelona

11. La Comissió de seguiment del Codi ètic de les Associacions de Barcelona, analitzarà la petició i n'acordarà la procedència. La denegació de l'adhesió podrà ser recorreguda davant el Consell d'Associacions de Barcelona. La junta del CAB en l'exercici de les seves funcions, podrà requerir el concurs dels defensors del ciutadà, de la sindicatura de greuges i de qualsevol òrgan equivalent que pugui existir en administracions o organitzacions.

Publicitat de la llista d'associacions adherides

12. El Consell d'Associacions de Barcelona a través de l'Oficina del Codi ètic de les Associacions publicarà un registre d'associacions i federacions d'associacions adherides al Codi, així com la situació de l'entitat respecte a l'informació anual. Aquest llistat serà públic i es remetrà a les administracions i als mitjans d'informació amb regularitat. També es facilitarà i permetrà la utilització de la fórmula d'adhesió en els documents de les associacions adherides

Desvinculació del Codi ètic per voluntat de l'associació

13. Qualsevol associació, en qualsevol moment, pot demanar la seva desvinculació del Codi Ètic mitjançant l'acord de la seva assemblea, que haurà de presentar davant la Comissió del Codi ètic.

Desvinculació del Codi ètic per acord del Consell d'Associacions de Barcelona

14. La desvinculació es pot donar com a conseqüència d'un procediment de revisió realitzat per la Comissió de seguiment, i aquest ho acordi per majoria de vots. També pot ser motivada per un canvi en la seva fórmula jurídica original de la seva adhesió.

15. En el supòsit que es produeixi alguna desvinculació, es comunicarà a totes aquelles persones, entitats i organismes que reben el llistat d'entitats adherides.

16. Causes per a la denegació de l'adhesió al Codi ètic

- No haver presentat tota la documentació requerida durant tres anys seguits.
- Formar part del fitxer de l'associació AIS - Atenció i Investigació en Socioaddiccions o del cos de policia dels Mossos d'Esquadra.
- El tenir o haver tingut recentment causes obertes amb la justícia o conflictes per actituds que no respectin la Carta internacional dels Drets humans podrà ser causa de suspensió mentre no hi hagi sentència o resolució.

El Consell d'Associacions de Barcelona una vegada a l'any presentarà l'informe anual del Codi ètic de les Associacions davant els òrgans administratius que és designin.

5. CONTROL DEL COMPLIMENT DEL CODI ÈTIC

Constitució de la Comissió de seguiment

17. El Consell d'Associacions de Barcelona promourà la creació i renovació de la Comissió de seguiment formada per set persones membres de diferents associacions de la ciutat i persones independents de reconeguda capacitat professional i tècnica, entre coneixedors del món associatiu, professionals i altres experts amb garantia d'independència. Aquests càrrecs es renovaran cada dos anys per meitat, el primer període tres membres i el segon quatre.

Funcionament de la Comissió de seguiment

18. La Comissió de Seguiment podrà actuar d'ofici, d'iniciativa pròpia o amb petició fonamentada de qualsevol persona interessada.

Renovació del compromís per part de les associacions

19. La renovació del compromís serà anual fins l'any 2012, a partir d'aquest any, la renovació serà cada tres anys per a totes les entitats adherides que hagin presentat tota la documentació de seguiment acordada, si no hi ha canvis en durant aquest període. És lliurarà un certificat anual conforme hi estan adherides.

20. El Consell d'Associacions de Barcelona és l'entitat que acull el projecte del Codi ètic de les associacions. Els seus objectius inclouen la voluntat de representar i coordinar l'associacionisme de la ciutat de Barcelona per mitjà de les diferents entitats de segon nivell (federacions, coordinadores, plataformes, xarxes...) de territori i de sector.

En el marc de l'Assemblea General del Consell d'Associacions de Barcelona, es convocarà a totes les associacions adherides al Codi ètic de les associacions, on es presentarà l'informe de gestió anual, se'n farà balanç i a la vegada serà el lloc on s'aprovi la renovació dels membres de la Comissió de seguiment.

També serà l'espai de validació i adequació de les propostes d'adaptació i millora del Codi ètic de les associacions que es puguin anar creant d'ara en endavant.

Protocol de seguiment del Codi ètic per part de les entitats adherides actuals i futures

Anualment les entitats adherides han de presentar a l'Oficina del Codi ètic de les associacions la següent documentació, en format paper o electrònic:

- Data Assemblea general, Memòria d'activitats i Memòria econòmica, Indicant el cicle de funcionament de l'entitat (anual, curs escolar)
- Informar cada vegada que es renovi, parcialment o totalment, la Junta Directiva
- Recollir insercions gràfiques del logotip, bàner o anuncis del Codi ètic en materials gràfics i publicacions de l'entitat. Amb vista a l'elaboració d'un arxiu històric documental.

Dins el procés de seguiment també és realitzaran des de l'Oficina del Codi ètic de les associacions visites aleatòries a les entitats adherides, en aquestes es podran demanar altres documents amb la finalitat d'assessorar a les entitats. Aquests poden ser:

- Document certificat pel secretari de la Junta Directiva de l'entitat on faci constar el nombre de col·laboradors actuals (socis, donants, voluntaris i professionals contractats)

- Certificat d'inscripció dels òrgans de govern a la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques.
- Recull de notícies o insercions referents a l'adhesió al Codi ètic publicades per part de l'associació, amb vista a la creació d'un arxiu històric documental.
- Certificació de l'Agència de protecció de dades (estatal/catalana/internacional)
- Informe d'auditoria, en el cas que es tingui. S'aconsella des del Codi fer-lo a partir dels 300.000 € de pressupost anual.
- En el cas d'entitats de segon o tercer nivell, relació de les entitats adherides

Instrucció d'expedient contradictori

21. Quan es tinguin dubtes sobre el grau de compliment, per part d'alguna associació adherida, de les especificacions d'aquest Codi s'instruirà un procediment amb audiència de les parts interessades que se substanciarà de conformitat amb els articles següents.

Inici de l'expedient mitjançant escrit on es detallin les conductes no apropiades o que vulnerin el Codi ètic

22. S'iniciarà mitjançant un escrit en el que es detallaran les conductes que no es consideren apropiades i vulneren el contingut del Codi ètic.

Contestació i proposta de prova

23. Es farà trasllat d'aquest escrit a l'associació afectada, que també podrà contestar per escrit en un termini de quinze dies, al·legant allò que consideri pertinent en el seu descàrrec i proposant o aportant qualsevol mitjà de prova que consideri oportú. La Comissió de seguiment practicarà les proves que consideri convenients i, un cop realitzades, prendrà la resolució adient que serà irrevocable.

Resolució de la Comissió de seguiment

24. La Comissió de seguiment prendrà les seves decisions per majoria i aquestes es podran recórrer. L'entitat interessada podrà recórrer la resolució davant la Junta del Consell d'Associacions de Barcelona (CAB). Veure apartat 12

Obligació de col·laboració de les associacions adherides

25. La Comissió de seguiment podrà demanar a qualsevol associació la presentació d'informes o la declaració dels seus representants respecte a determinats punts de la seva activitat relacionats amb el compliment del Codi ètic.

Per a més informació:

Oficina del Codi ètic de les Associacions de Barcelona
 Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 30
 08035 Barcelona
 Tel. 932 564 118
www.codietic.cat
associacions@codietic.cat
[@codietic](https://twitter.com/codietic)